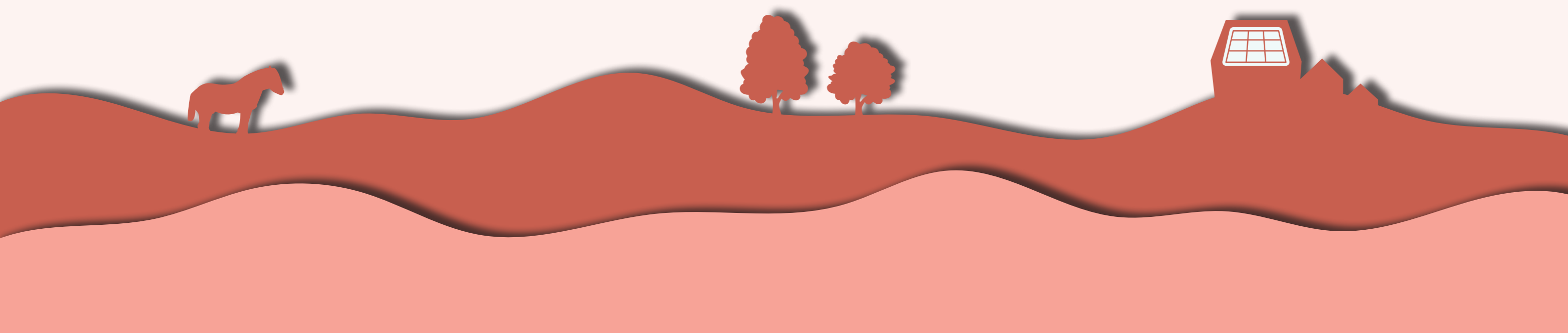

5

HOOFDSTUK

Kritische reflectie

Kritische reflectie

terugblik op onze reis

Hoe hebben wij en onze reisgenoten onze reis van de afgelopen drie jaar ervaren? Wat hebben we geleerd? We organiseren een terugkomdag en halen samen opgewekte reisherinneringen op. We zitten met enkele reisgenoten aan tafel en laten hen kritisch onze reis evalueren. Tenslotte klinken we

met het projectteam op de intensieve samenwerking tijdens onze gezamenlijke reis en blikken terug op onze ervaringen. En ergens dromen we alvast van onze volgende reis samen doorheen een steeds opgewekter Pajottenland.

Terugkomdag: Reisherinneringen ophalen

**Herman
Claeys**

• **Vat het strategisch project Opgewekt Pajottenland samen in 5 woorden? (terugblik op de voorbije 3 jaar):**

- Koudwatervrees
- Overtuiging
- Déclic
- Empathisch
- Enthousiast

• **Welke warme herinnering aan het strategisch project zou je willen delen?**

Bij het eerste denkmoment in het klooster in Herne kwamen er een aantal mensen samen met een totaal andere achtergrond die uiteindelijk, na wat overtuiging en na wat aarzeling, wilden samen denken en ideeën formuleren voor éénzelfde doel.

• **Waar heeft het SP voor jou als persoon een verschil gemaakt? (mag ook ludiek zijn, 'kleine' verhalen, persoonlijk):**

Meer dan eens was het onderschrijven van het strategisch project een ondersteuning als schepen. De tegenwind die er vaak komt als het over klimaat aankomt, kon hierdoor regelmatig als een troef gebruikt worden omdat je samen meer argumenten kan bedenken om een gemeenschap in actie te zetten.

• **Wie zou jij de titel van meest Opgewekte Pajot geven en waarom:**

Tja, Carolien, ik zou het je willen geven omwille van je enthousiasme maar als Beerschot-supporter kan ik je moeilijk een Pajot noemen. Frank Nevens mag voor mij deze titel dragen. Hij werkt vanop de achtergrond op een subtiele wijze mee aan veranderingsprocessen. Hiermee zet hij meer mensen op een positief spoor dan eender welke positieve politicus kan bereiken.

• **Welke communicatieactie vond je het leukst / meest relevant?**

Voor mij blijft het overzichtskaartje met de rekensom van besparing en opwekking van energie het duidelijkst. Het omvat de acties en het richtdoel in één oogopslag.

**Alwin
Loeckx**

● **Vat het strategisch project Opgewekt Pajottenland samen in 5 woorden? (terugblik op de voorbije 3 jaar):**

- positief
- verfrissend
- ambitieus
- 'streekvormend'
- absoluut noodzakelijk

● **Welke warme herinnering aan het strategisch project zou je willen delen?**

Ik vond de ondertekening van het ambitiekader een bijzonder moment. Door op streekniveau samen te werken hebben we elkaar aangespoord om er iets ambitieus van te maken. Dat zou nooit gelukt zijn door het in elke gemeente apart te bedenken. L'union fait la Payotten force!

● **Waar heeft het SP voor jou als persoon een verschil gemaakt? (mag ook ludiek zijn, 'kleine' verhalen, persoonlijk):**

De landschapsstudie is een prachtig werkstuk dat een goede basis vormt voor veel acties de komende jaren. De studie en het stappenplan hebben er voor gezorgd dat ons Pajottenlandschap veel meer waardering krijgt en als bepalende factor genomen wordt. Dat doet me natuurlijk veel plezier, want als Regionaal Landschap geeft dat extra erkenning aan waar we in de streek voor staan.

● **Wie zou jij de titel van meest Opgewekte Pajot geven en waarom:**

Het projectteam! Immer stralend én doelgericht, behendig laverend tussen hindernissen en in constant overleg met alle partners. Ik hoop van harte dat de drievuldigheid landschap – groenere dorpen – hernieuwbare energie nog lang kan samenwerken want dat is de basis voor het Pajottenland in 2040.

● **Welke communicatieactie vond je het leukst / meest relevant?**

Het kunstencours met Pep-In-Gen langs Hoeve Bree-Eik was in alle opzichten heerlijk en bracht een goede vibe in het project. Met volle teugen genieten van ons zinderende landschap, de inspirerende blik van de kunstenaars én prachtig samenspel wat betreft duurzaamheid van natuur, landbouw, landschap... Mooie herinneringen die zullen blijven!

**Hendrik
Schoukens**

● **Vat het strategisch project Opgewekt Pajottenland samen in 5 woorden? (terugblik op de voorbije 3 jaar):**

- inspirerend
- noodzakelijk
- hands on
- duurzaam
- uitdagend

● **Welke warme herinnering aan het strategisch project zou je willen delen?**

Persoonlijk vond ik de bijeenkomst in sint-pieters-kapelle een voltreffer: erg mooie locatie, interessante sprekers (andy m. onder meer) en voor mij persoonlijk - ook een erg mooie fietstocht Lennik-Herne-Edingen (via een mooie stukje langs de Mark, met oversteekplaats door de rivier net over de taalgrens).

● **Waar heeft het SP voor jou als persoon een verschil gemaakt? (mag ook ludiek zijn, 'kleine' verhalen, persoonlijk):**

Het heeft het thema van klimaatverandering voor eens en altijd op de agenda gezet in een regio waar dit misschien tot voor kort eerder een slapend bestaan had gekend.

● **Wie zou jij de titel van meest Opgewekte Pajot geven en waarom:**

het is misschien wat subjectief, maar persoonlijk vind ik dat Alwin met zijn engelengeduld maar duidelijke visie en volharding wel een unieke bijdrage levert aan een duurzamer Pajottenland; idem dito voor Frank Nevens, maar die kwam in dit kader iets minder aan bod; derde plaats voor Reindert, de stuwende kracht achter Klimaatpunt.

● **Welke communicatieactie vond je het leukst / meest relevant?**

Ik vond onze actie rond bebosning het meest geslaagd, mooie avond, goede sprekers, die tekening die ondertussen gemaakt werd was prachtige samenvatting van de avond.

**Hannes
Van Gansen**

● **Vat het strategisch project Opgewekt Pajottenland samen in 5 woorden? (terugblik op de voorbije 3 jaar):**

Samen naar een duurzaam en energieneutraal Pajottenland.

● **Welke warme herinnering aan het strategisch project zou je willen delen?**

De interessante brainstorm over het voorstel van het energielandschap van de toekomst. Dat was buiten in het zonnetje in de mooie tuin van de pastorie met een zeer divers publiek. Super interessant hoe ieder zijn mening kon geven en kon luisteren naar het voorstel van de experts.

● **Waar heeft het SP voor jou als persoon een verschil gemaakt? (mag ook ludiek zijn, 'kleine' verhalen, persoonlijk):**

Het enthousiasme om elkaar te helpen en ondersteunen in hetzelfde doel. Altijd leuk als we elkaar ontmoeten en kunnen nadenken over mogelijke samenwerkingen met Klimakkers. Jullie staan altijd klaar!

● **Wie zou jij de titel van meest Opgewekte Pajot geven en waarom:**

Alwin Loeckx, die op zoveel vlakken actief is in het vergroenen en verduurzamen van het Pajottenland.

● **Welke communicatieactie vond je het leukst / meest relevant?**

Een heel eenvoudig maar tof initiatief vond ik het hinkelspel op het stationsplein van Halle tijdens het project Verover de Ruimte. Tof, toegankelijk en staat er nog altijd!

**Kristof
Cattie**

● **Vat het strategisch project Opgewekt Pajottenland samen in 5 woorden? (terugblik op de voorbije 3 jaar):**

- ambitieus
- doordacht
- milieubewust
- collegiaal
- verrijkend

● **Welke warme herinnering aan het strategisch project zou je willen delen?**

De persvoorstelling in Sint Pieters Leeuw.

● **Waar heeft het SP voor jou als persoon een verschil gemaakt? (mag ook ludiek zijn, 'kleine' verhalen, persoonlijk):**

Ik ben bewuster geworden van de klimaatzorgen die op ons afkomen.

● **Wie zou jij de titel van meest Opgewekte Pajot geven en waarom:**

Carolien Ruebens en Poelaert Kris.

● **Welke communicatieactie vond je het leukst / meest relevant?**

De online tool

**Anja
Muylaert**

● **Vat het strategisch project Opgewekt Pajottenland samen in 5 woorden? (terugblik op de voorbije 3 jaar):**

- leuk
- inspirerend
- innovatief
- helpend
- ondersteunend voor de deelgemeenten van het Pajottenland

● **Welke warme herinnering aan het strategisch project zou je willen delen?**

Dat we samen als één team aan de doelstellingen kunnen werken en dat ik op die manier de collega's van onze buurgemeenten beter heb leren kennen.

● **Waar heeft het SP voor jou als persoon een verschil gemaakt? (mag ook ludiek zijn, 'kleine' verhalen, persoonlijk):**

Het heeft mij doen stil staan bij het feit hoe snel onze eigen opgewekte energie opgebruikt is. De resultaten van de landstudies bieden onze verschillende gemeenten van het Pajottenland zeker de mogelijkheid om samen in te zetten op de realisatie ervan.

● **Wie zou jij de titel van meest Opgewekte Pajot geven en waarom:**

Onze ereburger URBANUS. Hij kan elke negatieve situatie of berichtgeving een positieve of grappige wending geven. Zou leuk kunnen zijn mocht Urbanus eens een strip schrijven over het SP.

● **Welke communicatieactie vond je het leukst / meest relevant?**

De communicatie over "Grey-Day" was top!

**Ann
De Jaeger**

● **Vat het strategisch project Opgewekt Pajottenland samen in 5 woorden? (terugblik op de voorbije 3 jaar):**

- boeiend
- verrijkend
- dorpsgenoten met dezelfde bekommernis leren kennen
- nieuwe visies
- kennis van ons landschap

● **Welke warme herinnering aan het strategisch project zou je willen delen?**

Vooraf dat het naar mijn aanvoelen toch verschillende mensen samenbracht. Een vooral jong en dynamisch team maar de geïnteresseerden waren 50+, daar ontbrak de jeugd. Die keer op een mooie zomeravond achter de kerk van Gaasbeek. Was voor mijn zo'n typische plaats in het mooie Pajottenland. Ook al waren de meningen toen enorm verschillend.

● **Waar heeft het SP voor jou als persoon een verschil gemaakt? (mag ook ludiek zijn, 'kleine' verhalen, persoonlijk):**

Het nadenken over hoe nu bezig zijn namelijk alles aan de individuen overlaten, terwijl er mogelijk een oplossing is om het met groepen aan te pakken, wat veel socialer is en haalbaarder. Het huidige systeem is onbetaalbaar, en door de verschillende casussen van aanpakken naast elkaar te leggen werd er toch een perspectief gegeven op haalbaarheid. Als architect heb ik geleerd om de bewoners centraal te zetten. Momenteel is de slinger omgeslagen, nu gaat het vooral om investeerders, die helemaal niet voor mensen bouwen, maar enkel aan gewin denken. Dit is ook zo met energie als de burger het niet in zijn eigen hand heeft dan heeft hij mijns inziens terecht schrik dat alles wordt gedaan voor de investeerders en niet voor de mens. Het is iets wat toch centraler moet staan. Maar mensen gaan opnieuw moeten leren samen werken.

● **Wie zou jij de titel van meest Opgewekte Pajot geven en waarom:**

Luk Wets van PEP-IN-GEN. Hij is me ook vooral bijgebleven van zijn lezingen die hij in augustus

2019 hield in de hoeve van Bree-eik en niet enkel over OP, maar algemeen over klimaat en landschap.

● **Welke communicatieactie vond je het leukst / meest relevant?**

Voor mij is de Facebookpagina de meest gevolgde pagina.

**Joëlle
Gerard**

● **Vat het strategisch project Opgewekt Pajottenland samen in 5 woorden? (terugblik op de voorbije 3 jaar):**

- vooruitstrevend
- collectief
- klimaatneutraal
- veelbelovend
- participatief

● **Welke warme herinnering aan het strategisch project zou je willen delen?**

De officiële ondertekening van het ambitiekader in Vlezenbeek. Een gezellig moment, en heel veel gelachen.

● **Waar heeft het SP voor jou als persoon een verschil gemaakt? (mag ook ludiek zijn, 'kleine' verhalen, persoonlijk):**

Ik heb verschillende interessante en gezellige mensen leren kennen. Ik kijk ook uit naar bepaalde projecten die op de planning staan!

● **Wie zou jij de titel van meest Opgewekte Pajot geven en waarom:**

Reindert! Opgewekt op een speciale en droge manier.

● **Welke communicatieactie vond je het leukst / meest relevant?**

Het omvormen van parkeerplaatsen tot groene ruimte. Zelf woon ik in Halle, het pop-up-park aan het station was zeer geslaagd! Smaakt naar meer!

Panelgesprek met enkele reisgenoten

Voorstellingsrondje

Opgewekte expert:
Alex Polfliet,
directeur Zero Emission

"Ik heb ooit eens gelezen dat een expert iemand is die zich 1000 uren verdiept heeft in een thema. Wel, ik zal al 10.000'en uren op de teller staan hebben, dus ik zal mezelf wel een expert mogen noemen. Ik ben een 'opgewekte' expert omdat ik van nature een optimist ben. Ik ben er ook van overtuigd dat CO2-neutraliteit tegen 2050 kan en dat energieneutraliteit tegen 2040 in het Pajottenland kan. Het zal geen makkelijke opdracht zijn. Maar we zien dat een omslag zeer snel kan gaan. Denk maar aan de ledverlichting. Met hernieuwbare energie zou dit dus ook wel eens snel kunnen gaan."

Opgewekte burger:
Lutgart Bellemans
uit Herne

"Ik heb persoonlijk een grote interesse in energie. Ik heb me al veel ingelezen en zit nog met heel wat bekommernissen wat hernieuwbare energie in relatie met het landschap en de gezondheid van de bewoners betreft."

Opgewekte vertegenwoordiger van de windsector:
Bart Bode
directeur Vlaamse Windassociatie

"Ondanks heel wat tegenkating, merk ik dat we toch vooruitgang boeken met windenergie. Windenergie is gezond voor iedereen en is trouwens de goedkoopste vorm van hernieuwbare energie."

Opgewekte ambtenaar:
Wendy Devriendt,
hoofd ruimtelijke planning
gemeente Roosdaal

"Ik heb vooral expertise in omgeving en bebouwde ruimte. Het feit dat het strategisch project vertrek vanuit een ruimtelijke visie, heeft zeker zijn meerwaarde. Draagvlak creëren bij de bewoners zie ik vooral als een uitdaging."

Opgewekte landbouwerszoon:
Samuel Billens, kreeg landbouw met de paplepel mee en werkt als projectingenieur energie

"Ik zie veel potentieel om landbouwers actief te laten meestappen in het energieverhaal. Het verhaal dient positief gebracht te worden en het is hierbij belangrijk de opportuniteiten voor de landbouwsector te belichten."

Opgewekte burgemeester:
Kris Poelaert Herne

"Ik voel me vooral een opgewekte burger. Dit verhaal is noodzakelijk voor Herne, voor de regio en bij uitbreiding voor de hele wereld. Het is cruciaal om een visie te ontwikkelen op hernieuwbare energie."

1 Uitdaging van het project

- Waar lag volgens jullie de grootste uitdaging van dit project?
- Hoe moeilijk is het om te komen tot een integrale, bovenlokale gebiedsvisie op hernieuwbare energie op maat van het Pajottenland?
- Hoe moeilijk is het om maatschappelijk draagvlak te bereiken voor een gebiedsvisie op hernieuwbare energie op maat van het Pajottenland?
- En hoe is daarmee omgegaan?

• Kris

Het moeilijkste was en is om draagvlak te creëren. Er werd al veel gedaan, maar de betrokkenheid van de inwoners is eerder beperkt. Ik voel dat hernieuwbare energie wel leeft onder de bevolking, want ik krijg heel wat vragen over de stand van zaken van het project. Maar ik denk dat mensen gewoon wachten om resultaten te zien en dan in beweging zullen komen. Ik ervaar ook een zeker angst van de bewoners tegenover windenergie, want windenergie wordt met argusogen bekeken. Het is een euvel waar we doorheen moeten. Er is zeker nog een toekomstig draagvlaktraject nodig bij de bekendmaking van de visie.

• Samuel

Wanneer je gaat voor draagvlak, dienen de landbouwers zeker ook hun stem te krijgen. Je bereikt de landbouwers door aan de tonen wat er in het project zit voor hen. De return of investment dus. Maar je mag daarin ook niet te ver gaan, zodat de landbouwsector zich niet geïsoleerd voelt.

• Alex

Er is uiteraard een maatschappelijk draagvlak nodig. Rond windenergie doen heel wat wilde geruchten de ronde en het is belangrijk om correct te informeren. In een ideale mix zit ook windenergie, daar kunnen we niet omheen.

• Bart

Ik vond dat aanpak van het project wel goed, want we hebben elkaar meermaals gesproken. Ik voel dat Opgewekt Pajottenland met een open blik kijkt naar de mogelijkheden op vlak van hernieuwbare energie. En van bij de start lag de focus niet enkel op wind, maar werd er veel breder gekeken. De uitdaging zit hem in de specificiteit van het Pajotse landschap en hoe windenergie hier een plaats in kan krijgen. Ik merkte ook een draagvlakverbreding vanuit de lokale overheden. Uiteraard heeft corona onze mogelijkheden beperkt, maar terreinbezoeken aan bijvoorbeeld een windpark lijken mij goede initiatieven om draagvlak te creëren.

2 Katalysator

- Wat heeft het SP gerealiseerd:
 1. op vlak van bewustzijn in de regio rond hernieuwbare energie
 - en 2. op vlak van bovenlokale samenwerking
- Is er een dynamiek op gang gekomen in de regio en welke?
- Zijn er ook onverwachte voordelen gebleken? Bijvoorbeeld: hebben inzichten uit het SP en/of de landschapsstudie al een invloed gehad op beslissingen of manier van denken buiten het SP?

• Kris

Ik zie hier twee elementen. Ten eerste heeft het strategisch project de lokale besturen samen rond de tafel gebracht. We zijn nu samen bezig met de klimaatproblematiek en dat is een belangrijke stap. Het project heeft het denkproces van de lokale besturen versneld. We hebben wel allemaal het Burgemeestersconvenant getekend, maar er kwam weinig tot uitvoering. Ten tweede vind ik het een uitermate boeiende oefening om het geheel van mogelijkheden rond hernieuwbare energie in kaart te brengen. Wind zal deel uitmaken van onze mix, maar we doen de denkoefening hoe we zoveel mogelijk andere vormen kunnen inzetten. We hebben met onze gemeente onlangs een negatief advies gegeven voor windturbines in Rebecq. Wij zijn bekommerd voor het welzijn en de leefbaarheid van de inwoners. Het project van Rebecq is het gesprek niet aangegaan met de bewoners. Daar wilden ze eigenlijk het plan zomaar door de strot van de bewoners duwen, bij manier van spreken. Wij blijven als gemeente openstaan voor alle vormen van hernieuwbare energie.

• Wendy

Het strategisch project heeft ons nieuwe inzichten gegeven. Zo kregen we te horen dat er in Roosdaal heel wat potentieel is voor windenergie. Onze gemeente dient deze zaken dus in overweging te nemen en van dichterbij te bestuderen.

• Samuel

Hoe werden de pistes van opslag onderzocht, Alex?

• Alex

Bij de conclusie van onze studie, de energiesysteemanalyse voor het Pajottenland, wisten we dus dat het energieverbruik van het Pajottenland, en ik heb het dan zowel over elektriciteit, warmte en transport, 100% lokaal opgewekt kan worden. Verrassing voor ons was dat dit kan met een beperkte ruimtelijke en dus maatschappelijke impact. 75% zou namelijk geen impact hebben op de ruimte.

• Lutgart

Ik wil even inpikken bij Kris. De betrokkenheid van de bewoners is zeer belangrijk. Mijn ervaring is dat ik sinds augustus 2019 niets meer rechtstreeks vernomen heb van het project. Alle info heb ik zelf moeten opzoeken. Dan kan je jezelf afvragen of dit project wel gedragen is. Ik heb een steekproefje gedaan in Galmaarden en Herne en niemand kon iets vertellen over het strategisch project. We kunnen dus stellen dat het draagvlak miniem is en dat hernieuwbare energie voor velen nog een ver-van-mijn-bedproject is.

• Alex

Ten eerste is er de besparing en ten tweede de elektrificatie. Het gaat er dus over om via lokale opwekking te kunnen voldoen aan onze energievraag. Daarbij vullen zon en wind elkaar perfect aan. Op jaarbasis zouden we zonder wind kunnen, maar momentaan kan dit niet. Conclusie is dat we dus windenergie nodig hebben.

3 Achteraf bekeken

- Liggen de verwachtingen en het resultaat in lijn met elkaar?
- Waar had SP nog een tandje kunnen bijsteken? Of waar heeft het SP zichzelf overtroffen?
- Wat zouden jullie anders aangepakt hebben?

• Lutgart

Er waren voor mij te weinig workshops voor de burgers en tijdens de workshops waren er te weinig burgers aanwezig. Spijtig dat de interesse zo beperkt was. Bovendien kregen we tijdens de workshops heel wat info over de verschillende vormen van hernieuwbare energie, zodat het geheel te zwaar was en er te weinig tijd was voor gesprek. We hebben tijdens de workshops eigenlijk niet kunnen doen wat we moesten doen.

• Kris

Veel mensen hebben inderdaad de weg naar de participatiemomenten nog niet gevonden. De landschapsstudie en de rekentool vind ik wel zeer dankbare documenten om in de gemeente mee aan de slag te gaan. De rekentool vraagt de verantwoordelijkheid van elke gemeente en wijst langs de andere kant ook op de verwachte solidariteit. Dat vind ik een lovende aanpak.

• Samuel

Ik denk dat je de landbouwers er pas echt bij kunt betrekken als je ook concrete zaken hebt. Het lijkt me dan ook het geschikte moment om dit te doen als de visie bekend gemaakt wordt. Voor mij persoonlijk werkten de workshops en de inspiratiedag inspirerend en we kregen ook duidelijke verslagen nadien. Dus wat opvolging betreft, zit dit wel goed. Wat de studie en de visie betreft: nu hebben we een goede basis waarbij de kansen en pijnpunten blootgelegd werden en het lijkt me een ideaal moment om de landbouwers erbij te betrekken.

• Wendy

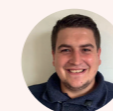
Participatie is niet makkelijk, want alles is nog vrij abstract. Voor mij moet hier zeker een vervolgtraject komen. De visie ligt nu op tafel, maar dit is niet het eindpunt. De communicatie naar de gemeenten vond ik wel goed, maar je bereikt uiteraard vooral mensen die al geïnteresseerd en geëngageerd zijn. Voor velen is het hele verhaal van hernieuwbare energie inderdaad nog een ver-van-mijn-bedverhaal.

• Lutgart

Ik heb met een landbouwer gesproken en die had er vooral spijt van dat hij nu zonnepanelen gelegd heeft. Bovendien weet ik niet of er zo'n grote rol weggelegd is voor de landbouw, want hun verbruik is toch miniem.

• Samuel

Zonnepanelen zijn inderdaad een gevoelig thema, maar ik zie heel wat kansen bij de landbouw in het thema 'klimaatadaptieve open ruimte' en het klaarmaken van het landschap voor de toekomst.

• Alex

Ik wil toch even toelichten dat investeren in zonne-energie wél nog interessant is en nog heel wat opportuniteiten biedt. Dan denk ik bijvoorbeeld aan zonnedelen van landbouwers met omwonenden. Hier zit zeker nog een business case in.

4 Participatie

- Hebben we voldoende gecommuniceerd en voelden jullie je betrokken doorheen iedere fase?
- Wat waren jullie verwachtingen rond het participatietraject en het streven naar een gedragen visie? Hebben we aan die verwachting voldaan of niet?
- Welke vorm van participatie die we gebruikten vonden jullie het sterkst? Waarom?

• Bart

We werden als windenergiesector volgende betrokken, gezien de fase waarin het project zich bevindt, namelijk visievorming. De concrete communicatie verwacht ik als er over concrete projecten gesproken zal worden. Ik ben er wel van overtuigd dat er naar de bewoners toe nood is aan degelijke informatie en dat je moet nadenken in welke formule je dit doet. Het zou niet juist zijn enkel de grote roepers aan bod te laten komen.

• Kris

Ik sluit me aan bij het feit dat we de participatie moeten verhogen eenmaal alles concreter wordt. Een chapeau voor Lutgart die als inwoner toch de moeite gedaan heeft om alles vanaf het begin te willen volgen. Ik vrees echter dat - bij het naar buiten brengen van de landschapsstudie - de bevolking enkel de focus zal leggen op de plaatsen waar windturbines kunnen komen. Het is niet de bedoeling dat Herne het windpark van Vlaanderen wordt, maar ik vind wel dat we als gemeente moeten kijken wat ons aandeel is in het grotere geheel van het Pajottenland.

• Samuel

Ik vond de online tool 'energielandschap van de toekomst' wel leuk en interessant.

• Lutgart

Ik vrees inderdaad ook dat van het moment er plannen bekendgemaakt zullen worden met plaatsen voor windturbines op, die windturbines de bovenhand zullen nemen in het debat, terwijl ook het adaptief landschap zeer belangrijk is.

5 Smaakt dit naar meer?

- Dit strategisch project zal eindigen met een Landschapsvisie 2040 Hoe zien jullie het vervolg?
- Wat moet er nog verder uitgespit worden?

• Lutgart

Jullie moeten hier absoluut op verder werken. Misschien het thema water ook een prominentere plaats geven, want dat ontbreekt hier nog volgens mij. Bij een vervolg moeten zeker alle drie jullie thema's weer meegenomen worden. En ik verwacht ook dat er nog wat zaken uitgeklaard worden rond de relatie tussen windenergie en de gezondheid op mensen. Dat vind ik momenteel niet terug in het project.

• Alex

Er is zeker nood aan volgende stappen. Anders zitten jullie daar met een mooie visie in jullie digitaal archief. Nu moet de vertaalslag naar het beleid gebeuren om vervolgens de vertaalslag te doen naar concrete acties. Anders werd de landschapsstudie voor niets gedaan.

• Lutgart

Ik begrijp toch nog iets niet in de energiesysteemanalyse. We moeten van 2,6 miljoen MWh naar een kleine 900.000 MWh, terwijl jullie willen inzetten op elektrificatie. Hoe kan dit?

• Alex

Bij het energieverbruik gaat het dus om elektriciteit, brandstof voor verwarming en brandstof voor transport. Wanneer we het transport gaan elektrificeren, herleiden we het verbruik tot 1/3e. Wanneer we ook voor de verwarming gaan overschakelen, bijvoorbeeld op warmtepompen, dan herleiden we het verbruik tot 1/4e.

• Kris

Ik wil inderdaad bevestigen wat Alex zonet zei: een vervolgtraject is nodig. Het geheel mag geen dode letter worden. Nu al het voorbereidend werk gedaan is, moeten we overschakelen naar '100% mission' en uitvoeren in de praktijk.

• Samuel

Jullie hebben een goed werkstuk voorgelegd voor de volgende stappen. Ik denk dat het nuttig is om nu pilootprojecten op te zetten. Dan denk ik voor de landbouw bijvoorbeeld aan het omzetten van de eigen houtkanten tot pellets. En uiteraard zie ik ook de meerwaarde van de goede aanzet tot intergemeentelijke samenwerking om de doelen te bereiken.

Slotvraag

- Denken jullie dat we als regio onze ambitie om energieneutraal te worden in 2040 zullen behalen?

• **Alex**

Ik hoop dat we een energieneutraal Pajottenland in 2040 halen en wil hier zeker aan meewerken en ik hoop dat iedereen dit zal willen doen. Ik geloof in de snelle technologische ontwikkelingen. Maar veel hangt af van de mindset van de mensen...

• **Lutgart**

Een vervolg: volmondig ja. Wat de technologie betreft: misschien moet het aanbod binnen hernieuwbare energie de komende jaren ook gewijzigd worden in de studie. Ik denk dat er nog veel werk aan de winkel is, vooral dan op vlak van communicatie en betrokkenheid.

• **Wendy**

Er is nu een mooie puzzel gelegd en 2040 lijkt misschien nog veraf. Maar toch is het een korte periode om deze transitie door te maken.

• **Kris**

Ik zal me baseren op de expert die gelooft in een snelle omslag en ik ben sowieso ook positief ingesteld, dus ik geloof er wel in. Het is duidelijk dat we er niet zullen komen enkel en alleen door te besparen op ons energieverbruik. De daadkracht is het enige wat we nu nog nodig hebben.

• **Bart**

We moeten erin geloven en ik zou zeggen: vroeger dan 2040 als het kan. De tijd dringt en we zien duidelijk de gevolgen van de klimaatverandering in de natuur. Ik denk dat de technologische evolutie belangrijk zullen zijn, maar zeker ook de attitude van de mensen. Als we vanuit een positieve houding mensen kunnen stimuleren en zorgen dat we plezier kunnen beleven aan deze transitie, dan lukt dit wel.

• **Alex**

Negentien jaar lijkt kort, maar op vlak van technologie en regelgeving is dit een eeuwigheid. We hebben in de landschapsstudie de oefening gedaan met de technologieën die marktrijp waren, maar Lutgart heeft gelijk dat we die oefening nu en dan opnieuw zouden moeten doen. We gaan erin slagen om het Pajottenland tegen 2040 energieneutraal te krijgen. We moeten toch vermijden dat de Woestijn, nu een gehucht in Gooik, zich gaat verspreiden over heel Vlaanderen (lacht).

Terugblik van het projectteam

“De grootste uitdaging binnen Opgewekt Pajottenland was voor mij met een uitgebreide groep van betrokken actoren, soms met tegenstrijdige belangen, een gemeenschappelijke doelstelling behalen.” (Carolien)

We werkten samen met een grote groep mensen om een gemeenschappelijke visie te behalen. Denk maar aan de kerngroep, de klankbordgroep ... We merkten dat de interne communicatie bij gemeentebesturen niet altijd even vlot verliep en dat we vaak dezelfde zaken op verschillende niveaus moesten gaan vertellen. Het was een zoektocht van het projectteam om erover te waken dat niemand zich gepasseerd voelde en dat de informatie toch op alle niveaus doorsijpelde. We deden ons best om iedereen bij ons onderwerp te betrekken, wat heel wat tijd vergde. Is het onze taak om de interne communicatie van een gemeente te versterken of is dit de taak van de gemeente zelf? Misschien was het beter geweest om vanaf het begin duidelijk de aanspreekpunten binnen de gemeente vast te leggen, zowel een schepen als een ambtenaar. Enkel zij zijn dan onze aanspreekpunten en het is aan hen om het volledige gemeentebestuur op de hoogte te houden.

Wat de klankbordgroep betreft: we hadden hier misschien nog iets meer kunnen uithalen. Deze mensen zaten daar allemaal met een expertise in hun vak en door hen nog meer te prikkelen, was het misschien mogelijk geweest nog meer constructieve feedback te krijgen.

Bij een eventueel vervolgtraject van het strategisch project, willen we onderzoeken of we de burgers een uitgebreidere rol kunnen geven en dit kunnen formaliseren. Op deze manier zouden we hen makkelijker kunnen activeren (zie verder). Het lijkt ons een interessante oefening de mogelijkheden, zoals het uitwerken van een burgerpanel, te bestuderen. De uitdaging daar zit hem in het samenstellen van een representatieve groep die ook het volledige traject mee aan boord blijft.

We hebben gemerkt dat we een grote toegevoegde waarde waren bij de intergemeentelijke samenwerking. Van de gemeenten kregen we positieve feedback over het feit dat we samenwerking over de gemeentegrenzen heen steeds centraal gezet hebben. Op die manier hebben we de intergemeentelijke reflexen verhoogd.

“Hernieuwbare energie is een gevoelige materie om over te communiceren. Sensibiliseren is één ding, maar activeren is nog een grote stap verder” (Mieke)

Hetgeen we gedaan hebben als communicatieacties, is een reality check van ons budget. We hadden voor dit strategisch project een vrij beperkt communicatiebudget en dan is het ook niet eenvoudig om iedere bewoner uit het projectgebied, zijnde 140.000 mensen, te bereiken. We zijn ervan overtuigd dat we met de beschikbare middelen oprecht geprobeerd hebben om zo breed mogelijk te communiceren. Hierbij zijn we heel creatief geweest. Denk maar aan onze broodzak-kencampagne, onze postkaartjes, onze roadtrip langs de boerenmarkt in Gooik en het Stationsplein in Halle ... Uiteraard is er ruimte voor verbetering en het is de realiteit dat we een groot deel van het publiek niet bereikt hebben. We zijn ook realistisch genoeg om te beseffen dat bepaalde mensen ook niet geïnformeerd willen worden over het thema hernieuwbare energie.

Hernieuwbare energie is een boeiend, maar zeer uitdagend thema om over de communiceren. Het thema is wat controversieel en vrij technisch. Bovendien merkten we dat de inwoners van het Pajottenland en sommige bestuurders de sense of urgency nog niet echt beseffen van de klimaatproblematiek. Hernieuwbare energie is nog een (te) ver-van-

mijn-bedverhaal en de modal shift die nodig is, leeft nog niet voldoende bij de burgers. Het kostte dan ook heel wat energie om eerst deze inzichten te verspreiden.

De coronamaatregelen hebben het ons niet gemakkelijk gemaakt. Het was zeer moeilijk om in tijden van corona de mensen rechtstreeks te bereiken. Workshops werden geschrapt omdat we niet fysiek mochten samenkomen, onze postkaartjesactie viel in het water omdat de verdeelpunten niet bezocht werden, een roadtrip om onze scrollytelling ook bij ouderen bekend te maken kon niet doorgaan ... Het laatste anderhalf jaar vielen we dan ook grotendeels terug op onli-neacties. We blikken dan graag ook wat verder terug in de tijd toen we met onze koffie tijdens Grey Day wel het gesprek konden aangaan met mensen die helemaal nog niet betrokken waren bij ons project.

We willen graag een pluim geven aan de communicatiediensten van de betrokken gemeenten, want we konden steeds rekenen op een grote bereidwilligheid om onze boodschap en acties mee bekend te maken.

“De traagheid en de logheid van een dergelijk omvangrijk project frustreerde me soms wel.”
(Reindert)

Een strategisch project loopt drie jaar en onze opdracht was een visie te ontwikkelen rond hernieuwbare energie in het Pajottenland. Het feit dat het ontwikkelen van een gemeenschappelijke visie zoveel tijd vraagt, heeft uiteraard te maken met het opbouwen van een vertrouwensrelatie met de partners. Het was belangrijk om te komen tot een punt dat we kwalitatief een goed onderbouwde inhoud hadden om het gesprek op kruissnelheid te brengen. Dat was de voorstelling van de Landschapsstudie op de kerngroep van februari 2020. Vanaf dan kon het debat concreet plaatsvinden. Het feit dat er een lang traject aan vooraf gaat, lijkt ons onvermijdelijk. Toch waren we soms ongeduldig,

maar beseften we steeds opnieuw dat een lokaal bestuur met meer zaken bezig is dan met het vormen van een visie rond hernieuwbare energie. Al merkten we zeker wel dat de partners de ernst van de zaak begrepen. Het vergde soms wat sleur- en trekwerk van ons team om iedereen bij de zaak te krijgen, want uiteindelijk was ons doel niet min: een gemeenschappelijke visie bekomen, dus in consensus. Als dit hele traject ervoor zou zorgen dat er in een eventueel vervoltraject tijd gewonnen wordt, dan zou dit een zeer mooie zaak zijn. Of om het in de taal van Molière te zeggen: 'Il faut reculer pour mieux sauter'.

“Actie ondernemen en quick wins realiseren. Vertrouwen krijgen van de gemeentes zodanig dat ze sneller beroep op ons doen.” (Ben)

Dat vertrouwen krijgen, liep als een rode draad doorheen ons traject. We merkten dat de gemeentes waarin we de meeste concrete realisaties konden verwezenlijken of op gang trekken, ook de gemeentes waren die proactief meedachten met ons. In sommige landelijke gemeentes is de modal shift zeker nog niet op kruissnelheid en wordt bijvoorbeeld ontharding van bestaande openbare ruimte onterecht onderaan op de agenda van deze lokale besturen geplaatst. Misschien is dat ook te verklaren vanuit de beperkte personeelsinzet die zij ter beschikking hebben. Hier merkten we echter ook dat er niet altijd voldoende beroep gedaan werd op ons projectteam, terwijl wij er net waren om de gemeentes en het personeel te ontlasten. Soms kregen we het gevoel dat ons trek- en sleurwerk de gemeentes de indruk gaf

dat wij zorgden voor extra werk. Een nog duidelijker communicatie van ons naar de gemeentes toe had hen misschien wel tot andere inzichten gebracht. Eén van onze doelen was ook om stedelijke en plattelandsgemeentes van elkaar te laten leren en zicht te laten inspireren en we zijn hierin geslaagd. Tijdens een kerngroep merken we dit duidelijk. Wat de concrete terreinrealisaties en quick wins betreft, vinden we dat we mooie zaken in gang gezet hebben. Misschien konden we daar nog wel een tandje bijsteken. Bij een eventuele verlenging, zal de focus meer op terreinrealisaties liggen, daar waar de focus bij dit strategisch project meer op communicatie lag. Communicatie en terreinrealisaties in elkaar verstrengelen is dan de uitdaging.

Maxime Savoldi
Landschapsdichter
Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei
2021

2040

wat als
cijfers, véél cijfers,
zo van, weet ge, 1 2 3 4 5 6 7 8 9
wel wijzen op het feit dat het 5 voor 12 is
maar dat een brandend nieuwsfeit, hoe heet van de naald ook, ons koud laat
zolang we het niet zelf aan de levende lijve ondervinden

wat als
studies, tabellen en grafieken
rapporten, adviezen en syntheses
wijze grijze witte loebassen in nog wittere lange jassen
alleen maar meegeven wat we eigenlijk niet willen weten

wel, eigenlijk-feitelijk heeft onderzoek zonet uitgewezen dat
we de toekomst niet zomaar, zonder ba-ba-beloeba
tot 1 nummer kunnen reduceren
dat we
normale mensen nodig hebben die zich abnormale zaken kunnen inbeelden en
taboes durven doorbreken

want
wat als
wetenschap niet alles was
wat dan

